

Εισαγωγή.

Τα τελευταία χρόνια η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από σοβαρές ανισορροπίες τόσο στον εξωτερικό όσο και στον εσωτερικό τομέα που τον τελευταίο καιρό γίνονται εντονότερες.

Είναι γεγονός ότι τα περισσότερα προβλήματα οφείλονται στις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας τα οποία με την αρνητική διεθνή συγκυρία που εκδηλώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 70, έγιναν εντονότερα. Δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι πολλές σημερινές δυσχέρειες αντικατοπτρίζουν σε μεγάλο βαθμό την ανεπαρκή προσαρμογή της οικονομίας μας μετά τις δύο ενεργειακές κρίσεις του 1974 και 1979.

Ιδιαίτερα μετά το 1979 η οικονομία μας μπήκε σε μια περίοδο ύφεσης και ψηλού πληθωρισμού που κράτησε μέχρι και το 1983, και μόνο το 1984 είχαμε μια αξιοσημείωτη ανάκαμψη. Παρά την ανάκαμψη όμως αυτή, η οποία δεν φαίνεται να συνεχίζεται με τον ίδιο ρυθμό το 1985, τα βασικά προβλήματα της οικονομίας μας συνεχίζουν να παραμένουν πιεστικά και η πρόοδος που σημειώθηκε τα τρία τελευταία χρόνια σε ορισμένα βασικά μεγέθη άρχισε ήδη να μεταστρέφεται.

Πιο αναλυτικά, οι εξελίξεις στα βασικά μεγέθη της οικονομίας μας με τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία και οι προοπτικές για ολόκληρο το 1985 είναι οι εξής:

1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Όπως αναφέρθηκε πιο πριν, το 1984 υπήρξε ένα έτος κατά το οποίο το ΑΕΠ αυξήθηκε (σε τιμές συντελεστών παραγωγής) κατά 2,8% έπειτα από 3 χρόνια στασιμότητας. Η άνοδος αυτή προήλθε από την ανάκαμψη και των τριών βασικών τομέων της οικονομίας (γεωργία 6,5%, βιομηχανία 0,9%, υπηρεσίες 2,9%).

Οι προβλέψεις για την αύξηση του ΑΕΠ το 1985 ήταν αρχικά γύρω στο 2,3%. Με βάση τα νεώτερα στοιχεία για την αγροτική και τη βιομηχανική παραγωγή η πρόβλεψη αυτή πρέπει να αναθεωρηθεί προς τα κάτω και οι υπάρχουσες εκτιμήσεις υπολογίζουν την αύξηση του ΑΕΠ μεταξύ 1% και 1,8%.

Η τελική διαμόρφωση θα εξαρτηθεί κυρίως από την εξέλιξη του προϊόντος του δευτερογενή τομέα. Αν υπάρξει ανάκαμψη στις κατασκευές και ανακοπεί ο πτωτικός ρυθμός της μεταποίησης που υπάρχει μέχρι σήμερα τότε η αύξηση του ΑΕΠ πιθανόν να ξεπεράσει αισθητά το 1 %. Γεγονός πάντως παραμένει ότι ο αρχικός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί αφού η αναμενόμενη ανάκαμψη των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα δεν φαίνεται να πραγματοποιείται και μόνο για τις επενδύσεις σε κατοικίες υπάρχουν ενδείξεις για κάποια βελτίωση σε σχέση με το 1984.

2. Τιμές, Ανεργία.

Ο στόχος της Κυβέρνησης για τον πληθωρισμό το 1985 ήταν γύρω στο 16%. Οι μέχρι τώρα εξελίξεις δείχνουν ότι ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί και ο πληθωρισμός προβλέπεται να ξεπεράσει ελαφρά το 17%. Πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ και για φέτος παρατηρείται μια επιβράδυνση του πληθωρισμού (1984: 18,4%) το επίπεδο του εξακολουθεί να είναι ψηλό και σχεδόν τριπλάσιο απ'ότι στις άλλες χώρες της ΕΟΚ.

Αν η Κυβέρνηση αποφασίσει να προβεί σε προσαρμογές των τιμών ορισμένων βασικών ειδών μέσα στο 1985, τότε ο πληθωρισμός θα διαμορφωθεί σε ακόμη ψηλότερα επίπεδα.

Σε ότι αφορά την ανεργία, οι ενδείξεις είναι ότι η κατάσταση επιδεινώνεται. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του ΟΑΕΔ ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων αυξάνει. Έτσι εκτιμάται ότι φέτος το ποσοστό ανεργίας στο σύνολο της χώρας, θα πλησιάσει, ίσως, το 8,5% ενώ το 1984 ήταν 8,1%. Φυσικά, η ανεργία στα αστικά κέντρα είναι μεγαλύτερη.

3. Ισοζύγιο Πληρωμών.

Το ισοζύγιο πληρωμών και κατά προέκταση η σώρευση εξωτερικού χρέους και οι υποχρεώσεις για την εξυπηρέτηση του αποτελούν το βασικό περιοριστικό παράγοντα στις επιλογές και τους χειρισμούς της οικονομικής πολιτικής.

Μετά το 1981 οπότε το άνοιγμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έτασε το ύψος των 2,4 δισ. δολλαρίων, τα επόμενα χρόνια 82 και 83 υπήρξε μια σχετική βελτίωση και το άνοιγμα ήταν κάτω από

2 δισ. δολάρια. Το 1984 όμως η κατάσταση χειροτέρεψε και η τάση αυτή συνεχίζεται και το 1985. Με τα στοιχεία του πεντάμηνου Ιανουαρίου - Μαΐου το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών φτάνει τα 1,8 δισ. δολάρια. Γίνεται φανερό ότι ο στόχος για διαμόρφωση του ελλείμματος στα ίδια περίπου επίπεδα το 1984 (2,1 δισ.) είναι ανέφικτος και οι διάφορες εκτιμήσεις ανεβάζουν το έλλειμμα γύρω στα 2,5 - 2,7 δισ.

Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται σε μείωση της εισροής συναλλάγματος από τις εξαγωγές, αύξηση των εισαγωγών και χειροτέρευση των εισροών από άδηλους πόρους.

Η μείωση του συναλλάγματος από τις εξαγωγές μπορεί να αποδοθεί σε κάποιο βαθμό και στις πολιτικές εξελίξεις του πρώτου εξαμήνου και αναμένεται ο ρυθμός δραχμοποίησης συναλλάγματος να αυξηθεί το δεύτερο εξάμηνο αφού ο όγκος των εξαγωγών σημείωσε αύξηση σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις.

Η αύξηση των εισαγωγών σε συνδυασμό και με την παρατηρούμενη πτώση της βιομηχανικής παραγωγής υποδηλώνει ότι υπάρχει σημαντική διεύθυνση των ξένων προϊόντων στην εσωτερική αγορά.

Τέλος, οι άδηλοι πόροι που στο παρελθόν αποτελούσαν βασική πηγή εισροής συναλλάγματος συνεχίζουν την πτωτική τους τάση που οφείλεται τόσο στην παρατεταμένη διεθνή ναυπηγική κρίση όσο και στη μείωση του μεταναστευτικού.

Οι εξελίξεις αυτές είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές αφού το εξωτερικό χρέος της χώρας αυξάνεται σημαντικά, πράγμα που σε συνδυασμό με τις εξελίξεις και στους άλλους τομείς σημαίνει ότι η δανειοληπτική μας ικανότητα συνεχώς μειώνεται και τα ποσά που χρειαζόμαστε για την εξυπηρέτηση του χρέους αυτού αυξάνουν. Για το 1985 εκτιμάται ότι ένα ποσοστό 24% περίπου των συναλλαγματικών μας εισπράξεων από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών θα διατεθεί για πληρωμή των τοκοχρεωλυσίων του εξωτερικού δανεισμού.

Το γεγονός ότι το εξωτερικό χρέος της χώρας θα αυξηθεί σε 14,3 δισ. περίπου το 1985, από 7,9 δισ. δολάρια το 1981, δηλώνει σαφώς ότι τα περιθώρια ελιγμών στον τομέα αυτόν έχουν εξαντληθεί και χρειάζονται άμεσα μέτρα για μεταστροφή των τάσεων.

4. Ελλείμματα Δημόσιου Τομέα.

α). Γενικός Προϋπολογισμός του Κράτους.

Ο Προϋπολογισμός του 1985 προβλέπει έλλειμμα που ως ποσοστό του ΑΕΠ θα είναι στα ίδια επίπεδα με το 1984. Ο στόχος αυτός θα ήταν πραγματοποιήσιμος αν τα έσοδα από ~~εγκριθείς~~ φορολογικές υποθέσεις αυξάνονταν με σημαντικό ρυθμό σε σχέση με πέρυσι και επί πλέον δεν υπήρχαν υπερβάσεις στις δαπάνες.

Οι μέχρι τώρα όμως εξελίξεις κάνουν το στόχο αυτό ανέφικτο. Από τη μια πλευρά ο ρυθμός αύξησης των εσόδων είναι αισθητά πιο χαμηλός από κείνον που προβλέπει ο Προϋπολογισμός αλλά και πιο κάτω από το συνήθη ρυθμό, πράγμα που εξηγείται ίσως και από την μεσολάβηση της προεκλογικής περιόδου. Αν τώρα υποθέσουμε ότι στους υπόλοιπους μήνες του χρόνου ο ρυθμός αύξησης των εσόδων ανέβει στο ύψος που προβλέπει ο προϋπολογισμός, τότε θα υπάρξει φυσικά βελτίωση αλλά σίγουρα τα έσοδα θα υστερήσουν σημαντικά σε σχέση με τις προβλέψεις.

Από την άλλη πλευρά οι δαπάνες τρέχουν με ρυθμό ψηλότερο από τον προβλεπόμενο. Η προσπάθεια του Υπουργείου Οικονομικών να τον συγκρατήσει για τους υπόλοιπους μήνες ώστε οι δαπάνες μέσα στο χρόνο να διαμορφωθούν στα επίπεδα του προϋπολογισμού χαιτεί σημαντικές περιkopές.

Με τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία τόσο από το Υπουργείο Οικονομικών όσο και την Τράπεζα της Ελλάδος, υπολογίζεται ότι το τελικό έλλειμμα θα ξεπεράσει το προϋπολογισθέν τουλάχιστον κατά 100 δισ.

Γίνεται φανερό ότι παρά τις όποιες προσπάθειες για αύξηση των εσόδων ή/και περικοπή των δαπανών θα υπάρξει σημαντική υπέρβαση στο στόχο του ελλείμματος. Η εξέλιξη αυτή πέρα από τον δυσμενή αντίκτυπο στον εξωτερικό δανεισμό της χώρας περιορίζει σημαντικά τα ήδη στενά περιθώρια κατάρτισης του νέου προϋπολογισμού.

β). Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί.

Είναι γνωστό ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί έχουν αυτονομηθεί και δεν υπάρχει σύστημα εποπτείας των λειτουργειών τους. Αυτό δε θα ήταν τόσο ανεπιθύμητο αν υπήρχε προγραμματισμός και

ορθολογική διαχείριση καθώς και αυστηρή τήρηση της οικονομικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής είναι η ραγδαία αύξηση των ελλειμμάτων τους πράγμα που έχει ως συνέπεια να παίρνουν πλέον ανησυχητικές διαστάσεις τα ύψη των δανείων τους τόσο από το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι κατά το πρώτο πεντάμηνο του 1985 ο εξωτερικός δανεισμός τους ήταν 260 εκατ. δολάρια έναντι 82 δισ. κατά την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Επί πλέον με βάση τις εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, το 1985 οι δανειακές ανάγκες των δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 50%.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα στο σύνολο του τείνουν να πάρουν ανησυχητικές διαστάσεις πράγμα που επιβάλλει τη λήψη άμεσων μετρών για συγκράτηση τους ώστε να μη διακυβεφτεί η αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας.

5. Νομισματοπιστωτικές Εξελίξεις.

Η ανάγκη χρηματοδότησης των δημόσιων ελλειμμάτων, σε συνδυασμό με τις διαρθρωτικές αδυναμίες των χρηματοπιστωτικών αγορών, είναι καθοριστική των νομισματικών εξελίξεων.

Η μέχρι τώρα εξέλιξη των νομισματικών μεγεθών δείχνει ότι υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις από του στόχους του νομισματοπιστωτικού προγράμματος. Πιο συγκεκριμένα:

- α) Η προσφορά χρήματος (M3) το 1985 αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό 31% έναντι αρχικού στόχου 23%.
- β) Η πιστωτική επέκταση στο δημόσιο τομέα αυξάνεται με ρυθμό 28% έναντι αρχικού στόχου 21,5%, και
- γ) Η πιστωτική επέκταση στον ιδιωτικό τομέα υπερβαίνει ελαφρά μόνο το στόχο του προγράμματος.

Οι εξελίξεις αυτές φανερώνουν ότι η οικονομία χαρακτηρίζεται από υπερβάλλουσα ρευστότητα η οποία προέρχεται κυρίως από την πιστωτική επέκταση στο δημόσιο τομέα και έχει ως αποτέλεσμα να δυσχεραίνει την προσπάθεια καταπολέμησης του πληθωρισμού και τον περιορισμό των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

6. Σύνοψη Διαπιστώσεων.

Από την πιο πάνω τελείως συνοπτική παρουσίαση των τεχουσών εξελίξεων της ελληνικής οικονομίας, γίνεται φανερό ότι η ανάκαμψη του 1984 παρουσιάζει σημεία επιβράδυνσης ή ανακοπής για φέτος. Παράλληλα οι έντονες ανισορροπίες της οικονομίας που το 1982 και 1983 είχαν περιοριστεί, δείχνουν σημεία επιδείνωσης. Τα μεγάλα ελλείμματα του δημόσιου τομέα και του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών αποτελούν τους κύριους περιοριστικούς παράγοντες στην προσπάθεια για σταθεροποίηση η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση για να μπει η χώρα μας στην τροχιά της αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης.

Η Σφαιρική και συντονισμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών και η αποφυγή λήψης αποσπασματικών μέτρων είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία της οικονομικής πολιτικής.